

رسالہ ای در علم

از منظر حجت الاسلام والمسلمین سید محمد علی نجفی رحمۃ اللہ علیہ

زیر نظر: حجت الاسلام والمسلمین دکتر رضا حاجی ابراہیم

تالیف: دکتر محمد رابیع

سرشناسه: مومنی، مهدی، ۱۳۶۲ -
 عنوان و نام پدیدآور: رساله‌ای در علم ازمنظر حجت‌الاسلام و المسلمین سید محمدعلی نجفی/زیر نظر
 رضا حاجی‌ابراهیم؛ تألیف مهدی مومنی.
 مشخصات نشر: تهران: ندای کادح، ۱۳۹۸.
 مشخصات ظاهری: ۱۵۸ص.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۸۰۶-۰۰-۶
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا
 یادداشت: چاپ قبلی: مهدی مومنی، ۱۳۹۱.
 موضوع: نجفی یزدی، سید علی، ۱۳۲۶ - ۱۳۷۱ -- نظریه درباره علوم
 موضوع: اسلام و علوم
 موضوع: Islam and science
 شناسه افزوده: حاجی‌ابراهیم، رضا، ۱۳۴۰ -
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۸/BP۱۵۳ م۸/ن ۵
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۹۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۷۴۴۷۵

عنوان: رساله ای - ر علم

از منظر حجت الاسلام و المسلمین سید محمد علی نجفی یزدی

تألیف: دکتر مهدی مؤمنی

زیر نظر: حجت الاسلام و المسلمین دکتر رضا حاجی‌ابراهیم

ویراستار: فریده جهاننیده

طراح و صفحه آرا: صدیقه جهادی نائینی

نمونه خوان: نرگس خاتونبرزگر

نوبت چاپ: اول

ناشر: انتشارات ندای کادح

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۸۰۶-۰۰-۶

مرکز پخش: ۰۲۱ - ۳۳۷۸۳۰۰۹

پیشگفتار.....	۹
بخش اول:.....	۱۵
اهمیت و ارزش علم:.....	۱۷
بخش دوم: علم و عبادت.....	۲۷
حکایت ناب و سلطان.....	۳۰
علم، روح عبادت.....	۳۱
علم حقیقی.....	۳۳
بخش سوم: علم، عبادت و عبودیت.....	۳۷
عبادت چیست؟.....	۳۹
عبودیت چیست؟.....	۴۳
ارکان عبودیت.....	۴۴
آثار ذل عبودیت.....	۵۱
بخش چهارم: بیان چستی علم و تفاوت آن با فضل.....	۵۵
فضل چیست؟.....	۶۰
تفاوت علم و فضل.....	۶۲

۶۹	بخش پنجم: رابطه میان علم و عمل
۷۳	عمل جوارحی و عمل جوانحی
۷۵	علم و عمل
۷۹	بخش ششم: اقسام علم حق
۸۲	علم اول؛ علم ذات
۸۴	علم دوم؛ علم حق در مرحله مشیت
۸۶	علم سیم؛ علم امام مبین
۹۳	علم سوم: وجودات، علم حق اند
۹۷	راه دستیابی به علم
۱۰۳	بخش هفتم: هول مطلع و ارتباط آن با علم نافذ حق
۱۰۸	علم نافذ
۱۱۰	هول مطلع
۱۱۵	جناب سلمان و هول مطلع
۱۲۳	بخش هشتم: ۴۰ حدیث
۱۳۹	فهرست منابع و مآخذ:
۱۴۵	فهرست آیات:
۱۵۱	فهرست احادیث:
۱۵۹	محصولات انجمن کادح:

پیشگفتار

رسول گرامی ﷺ در حدیثی به اباذر غفاری رضی الله عنه چنین فرموده است که:

یا اباذر! نشستن یک ساعت برای مذاكرة علم نزد خدای تعالی محبوب تر است از قیام هزار شب که در هر شب آن هزار رکعت نماز خوانده شود.

نشستن برای مذاكرة علم نزد خدای تعالی و عبادت تر است از هزار سال جهاد و قرائت کل قرآن.

اباذر غفاری رضی الله عنه می گوید از رسول الله ﷺ پرسیدم: یا رسول الله مذاكرة علم بهتر است از قرائت کل قرآن؟

رسول الله ﷺ فرمود: یا اباذر! نشستن ساعتی برای مذاكرة علم محبوب تر است نزد خدای تعالی از ۱۲ هزار بار قرائت کل قرآن. بر شما باد به مذاكرة علم، همانا علم به شما می شناساند حلال را از حرام.

یا اباذر! نشستن ساعتی برای مذاکره علم بهتر است از عبادت یک سال که روزهایش را روزه باشی و شبهایش را به عبادت بگذرانی.^۱

ظاهراً عنایت به این حدیث در باب افضلیت مذاکره علم باعث شده است که شیخ صدوق رحمه الله برترین عمل، در برترین شبها از بهترین ماههای سال - یعنی شب بیست و یکم و بیست و سوم ماه مبارک رمضان - را احیا داشتن این شب به مذاکره علم بداند.^۲

بر عادت دیگر با عنایت به بیان رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می توان گفت تمامی که برای کسب علم در نظر گرفته شده است با اهمیت تر از بسیاری از اعمال می باشد، آنچنان که در حدیث دیگری صلی الله علیه و آله فرمودند: هر چیزی راهی دارد و راه بهشت علم است.^۳

شاید اسلام، تنها دینی باشد که بر لا بودن مقام کسب علم تا این اندازه تاکید دارد. پروفیسور ویلهلم پتیک^۴ یکی از مستشرقان و اسلام شناسان بنام غرب، در کتابی تحت عنوان "عرفان در اسلام" به این امر تاکید کرده و این می دارد: «شاید قرآن در میان کتب آسمانی جهان، از لحاظ تاکید بر اهمیت دانستن و فهمیدن - علم - بی همتا باشد. بسیار از کشته های

۱- بحار الانوار، ج ۱، ص ۲۰۳

۲- امالی صدوق، ص ۶۴۹

۳- نهج الفصاحه، ص ۶۲۳

محمد ﷺ بر اهمیت درست دانستن امور تاکید می کند.^۱ این مطلب پروفیسور چیتیک را با اندکی تأمل در آیات قرآن، می توان به درستی درک کرد. احادیث نبوی نیز، آن چنان بر کسب علم تاکید می کند که طلب علم را بر هر مرد و زن مسلمانی واجب می داند.^۲

اما علم چیست؟ آیا دانش هایی که نوع بشر مشغول به تحصیل آن هستند، مدّ نظر قرآن مبین و رسول گرامی اسلام ﷺ، ائمه بزرگوار (علیهم السلام) بوده است؟ بعید به نظر می رسد که مذاکره ریاضیات، شیمی، طب، فیزیک، علوم طبیعی و ... - اگر فیه ساختار منظم خالق هستی را از آن حذف کنیم - برترین عمل در شب قدر مکر شده باشد.

هر چند که تمامی دانشمندان این علوم، پس از عمیق شدن در مفاهیم رشت خود، رشته های دیگر را - در اکثر موارد - یارد می کنند و یار سه تحصیل خویش را با ارزش ترین و مفید ترین علم و دانش خلق شده رسوی پروردگار برای بشر، می دانند، اما حقیقت آن است که عالم حقیقی باید چیزی فراتر از دانش های نوع بشری بوده و مراتب منتهی نیز داشته باشد. آن علمی که عالم به آن، وارث انبیاء خوانده شده است^۳ باید دارای مفهوم بسیار بلندی باشد، آن سان بلند که

1. A lecture delivered at the David M. Kennedy center for International Studies, Brigham Young university, May 2003. William C. chitick

۲- طلب العلم فریضة علی کل مسلم و مسلمة. (بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۷۷)

۳- «العلماء ورثة الانبیاء»، امالی صدوق، ص ۶۰

دانای به آن، هم‌رتبه انبیاء قرار می‌گیرد. کوتاه سخن اینکه، تاکید کتاب خدا و رسول خاتم صلی الله علیه و آله و اولیای الهی، بر اهمیت فراگرفتن علم، و سر در گمی اکثر ما بر مجهول بودن مفهوم واقعی علم، و پاسخ به این سؤال اساسی که به راستی علم چیست؟، نگارنده را بر آن داشت تا با عنایت به دروس عرفانی و حکیمانه آیت الحق، مرحوم حجت الاسلام سید محمد علی نجفی یزدی رحمته الله - که بی شک از معدود عارفان معاصری بود که مفاهیم ثقیل و عمیق عرفانی را در خور فهم مستمعان بیان می‌داشت - رساله ای مجمل و کوتاه در باب علم، تدوین نماید.

رساله حاضر، در ۸ بخش تدوین شده است:

بخش اول: اهمیت و ارزش علم؛

بخش دوم: علم و سعادت

بخش سوم: علم، عبادت و عبودیت؛

بخش چهارم: بیان چیستی علم و تفاوت آن با فضل؛

بخش پنجم: رابطه میان علم و معارف

بخش ششم: اقسام علم حق؛

بخش هفتم: هوول مطلع و ارتباط آن با علم و فذ حق؛

بخش هشتم: ۴۰ حدیث در باب علم.

امید است این رساله مجمل، مرضی خدای عز و جل حضرت

حق (سبحانه و تعالی) و صاحب العصر و الزمان علیه السلام قرار گیرد.

انشاءالله در مجلسی در کنار حوض کوثر، مفاهیم بلند عرفان

و حکمت را در کنار روح ملکوتی امام خمینی رحمته الله و استاد

عزیز مرحوم سید علی نجفی رحمۃ اللہ علیہ از جام ساقی کوثر، مولی
الموالی، یعسوب الدین، امیرالمومنین، علی بن ابیطالب علیه
صلوات المصلین، بنوشیم! ان شاء الله.

مهدی مومنی

تهران - فروردین ۱۳۹۱، جمادی الاول ۱۴۳۳

